

ријуме палеографије епиграфских споменика. Да би пружили неки утисак о научним димензијама и циљу овога дјела, ево шта сам између осталог каже: „Следећи оригиналну концепцију обраде горњомезијских споменика и натписа, овај рад има за циљ да допринесе обogaћењу општих палеографских знања са терена вишеструко занимљивог, како због касне романизације тако и због специфичног положаја на граници латинског и грчког језичког подручја. Анализа сачуваних курзивних натписа, а нарочито утврђивање калиграфских варијанти капитале, биће прилог решавању отворених питања универзалности, одн. локалних варијанти римског писма“.

У првом поглављу обрађује се мсрфолошка анализа натписа. Ријеч је о техници израде натписа, врстама израде натписа према материјалу — натписи на опекама, на керамичким посудама, на металним предметима и на каме-

ну. У другој глави расправљају се: уређење текста, скраћенице, лигатуре и знаци за растављање. У трећој глави анализирају се критеријуми за датовање. Четврта глава пружа каталог датованих натписа, а то је збирка од 64 одабрана натписа из градова обухваћених провинцијом Moesia Superior (Горња Мезија). Иначе, огромна већина од преко 1000 ових натписа су недатовани.

Издавање је илустровано, односно богато документовано, многобројним цртежима слова, минוצиозно приказаних у њиховим развојним облицима. На крају су квалитетне фотографије или цртежи сва 64 датована натписа. Са општим регистром и резимеом на француском језику, књига има око 170 страна великог формата. При свему радује да се још понеко бави класиком — давним коријенима наше културе и цивилизације.

Новак Ражнатовић

РИСТО КОВИЈАНИЋ, КОТОРСКИ МЕДАЉОНИ

Београд 1976. стр. 166

За своју осамдесету годину живота, Ристо Ковијанић — истакнути научни радник из области историје књижевности, историје књижевних и културних веза Војводине и Словачке, историје Црне Горе, историје старог Котора и поморства Боке — објавио је књигу кратких историјских есеја — 80 медаљона из историје Котора, у коме и сам живи и ради од 1940. године. Године 1976. навршио је 80 година живота и 55 година научног и публицистичког рада. У периоду од 1921. до 1976. године објавио је близу 400 наслова, од којих је преко 220 научних, а преко 170 популарно-публицистичких (књиге, чланци и ситни прилози). Сарађивао је у скоро 60 југословенских и словачких књижевних и научних часописа, годишњака и зборника и у двадесетак дневних и недељних листова. За посљедњих 25 година учествовао је на 14 научних састака, симпозијума и конгреса.

Научни радови Ковијанића темеље се на архивским истраживањима у југословенским и словачким архивима, а радови из историје Црне Горе на истраживањима у Архиву Котора.

У кратком говору својој књизи Ковијанић каже: „Ови медаљони су намијењени свима онима којима је Котор родно мјесто, Бока завичај, свима који ту живе и раде; онима који воле овај град и интересују се за његову прошлост ради познавања или научног проучавања, свима који се радознано питају: Откуд је Котор староставни, и зашто је славан?“

Которски медаљони говоре о једном давно прохујалом времену. Они дају слику друштвеног живота Котора од 1326. године, тј. од првих сачуваних извора которских, па до краја XV стољећа, а „с малим закорачењем у XVI стољеће“. Теме садржане у 80 медаљона Ковијанић је опширно обра-

дио у своја 32 научна рада, који су пописани на крају књиге. Првих 12 „медаљона“ углавном је написано на основу пишчевог дугогодишњег посматрања, размишљања и проучавања, а остали на основу архивских података Которског архива.

Писац говори о которској републици, кнежевима Републике, при вредном животу Котора и истакнутим људима Котора, моћним привредницима града, који су играли истакнуту улогу на дворovima српских средњовјековних владара — Милутина, Стевана Дечанског и цара Душана. Са Котором су имали привредне везе, у њему су повремено или дуже боравили привредници из Дубровника, Бара, Улциња и Скадра, као и трговци из Италије. Нијесу заобиђени ни најнижи друштвени слојеви ондашњег Котора — робови, као ни слушкиње бога-

тих грађана. Обрађене су разне професије, занати и занимања: љекари, ковачи, бродоградитељи, штитари, оклопари, златари, крзнари, кројачи, дрводјеле, рибари, власници млинова и пекара. Ту се сусријећу имена Вите Которанина, градитеља Високих Дечана, и легендарног Новака Ковача.

Наравно, писац није изоставио ни културни живот Котора. Дати су подаци о гимназији, апотеци, љекарима, грчким сликарима, књигама рукописним и штампаним, као и библиотекама рукописним.

Последњих шест „медаљона“ посвећено је которским pjesницима с краја XV и из XVI вијека и њиховом значају.

Књига чини лијеп прилог историји друштвеног живота средњовјековног Котора.

Новица Ракочевић

ДУШАН ТУМПИЋ: „НЕПОКОРЕНА ИСТРА“ — ЗБОРНИК СЈЕЊАЊА И ДОКУМЕНАТА „А. ЦЕСАРЕЦ“,

Зареб 1975, стр. 686

Поводом 30-годишњице слободе и побједе над фашизмом крајем 1975. године у Библиотеци сјећања на револуцију појавило се још једно дјело вриједно пажње — „Непокорена Истра“, чији је аутор Душан Тумпић. То је зборник сјећања и докумената посвећен Истри и борцима палим за њену слободу. Књига је од посебног значаја, пошто до сада Истра и њена револуционарна борба нијесу у потребној мјери нашле мјеста у литератури, те је ово један нов, иако не почетни корак на путу извлачења револуционарне Истре из историјске анонимности,

Аутор је као истароки партизан сачувао и годинама скупљао уз своје и друге мемоарске записе и бројна публицистичка и фотографски документа из предратне и ратне прошлости Истре. Прикупио је вриједан и драгоцјен материјал, и из њега умјешно направио кохерентну целину. Књига, која је претежно зборник сјећања и записа аутора и бројних истарских бораца, обогаћена је обиљем ау-

тентичних докумената и фотографија које имају вриједност историјског материјала, јер је и њихов језик језик аутентичности. Она представља скуп специфичне грађе и као таква значајан је прилог за ширу и темељнију обраду револуционарне борбе народа Истре. Њена је вриједност не само у томе што чува од заборава многе догађаје и ликове, подвиге и операције већ и што нуди драгоцјене чињенице које ће за даље научно истраживање бити од несумњиво велике користи. Иако богата, књига ипак није могла обухватити све области, крајеве, догађаје, ликове и збивања, из чега произлази обавеза даље научне и литерарне обраде тога краја.

Књига „Непокорена Истра“ састављена је из шест међусобно повезаних дјелова. Сви ти дјелови богато су илустровани са шест група фотографија — хронолошки и тематски повезаних, чиме се употпуњује и обогаћује ово дјело.